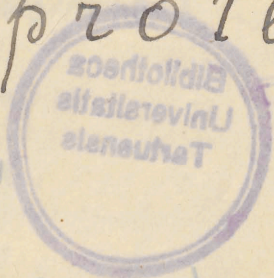

Leopold Ernits

Veksliprotest

2/311172

1-A 2570

Tartu 1938

Sisukord.

§1. Protesti mõiste

§2. Protesti liigid.

1. Protest normi järgi

2. Protest sisu järgi

a) protest mittetastuotmises

b) protest mittemansmises

§3. Protestimismenetlus

1. Protesti tõstmise aeg

2. Protestiant

3. Notifikatsioon

§4. Käskvekslite protestimine

1. Brinerusi käskvekslite protestimisel

§5. Protesti tagajärjed

1. Protesti siht

2. Protesti tähtsus

litunud tänapäevani, mis erilisel on
tugev vekli abstraktsuse juures? Kuid
vaatamata selle veklikarmusele, tõrju-
tase veklirohustuse tähtsusest, milline
võib sündida mitmel põhjusil. Need vekli
maksustatuse põhjused võivad olla: vekli-
limansja või leebuda maksustust, kuna

§1. Protesti mõiste.

Praegusel ajal võib veksel kaubanduslikus käibes tähtsa koha teiste käibeliste väärtpaberite hulgas. Oma karmi iseloomu eris ta juba varajasel tekkeajajärgul. Määrati isegi raskeid karistusi nendele, kes ei täitnud veklirohustust, võeti kiirendatud korras asjade lahendamise, nii süüdlase kiirkiiridamisest kui ka kohtuotsuse kiirtäitmises.¹ Sellest arenes välja veklikarmus (rigor cambialis, vekselnaja strogot), milline on oma jõesäi-

¹Vt. A. Piip, Kaubandusõigus, Tartu, 1933, lk. 243.

litamud tänapäevani, mis eriliselt on
tugev vekli abstraktsuse juures.² Kuid
vaatamata selle vekliarmusele, torgu-
tuse veklikohustuse täitmisest, milline
võib sündida mitmel põhjusil. Need vekli
maksmata jätmise põhjused võivad olla: 1) vek-
limaksja võib loobuda maksmisest, kuna
tal ei ole verandust või ei taha maksta või
tõstab ülese mõne vaidluse vekli vastu³;
2) veklimaksja nõustub maksma ainult
osaliselt, mida ka veklipidaja on kohustatud
vastu võtma⁴, jättes aga ülejäänud osa tasumata;
3) maksukohustlane on tunnistatud maksujõe-
taks võlgnõuks⁵ ja kohustatud on surunud
ülevalastununa. Seega näeme, et mittemaxsise

² Püüp, op. cit., lk. 243. - g. F. Šeršenevič, Kurs
targovago prava, Tom III, Riga, 1924, lk. 9.

põhjused võivad olla väga mitmekesised. Et
kuidagi turustada seda vekslijärgi mittemars-
mise või vekslite mittevastuvõtmise fakti,
sellena on vajalik vekslite protest. Viimane
pole muud kui vekslite kohustuse tähtsajal
mitte täitmise asjaolu ametlik tõestamine,
mis võib olulise tähenduse vekslite tagajärgede
säilitamiseks. Vekslite protest on seega vekslite
maksmisele esitamise registreerimis-toime-
tus ning poolte õiguste lahendamise prot-
sessis mängib ta üksi teatava talituse tõen-
dus- mitte rohkem.³

Sõna „protest“ on pärit ladina keelsest sõnast

³Vt. Püip, op. cit., lk. 271.

⁴Vt. Veksliseadus (edaspidi = VS) §47.

⁵Vt. Šeršenerië, Kurs... lk. 327, ja sama autor:
Učebnik torgovago prava, 3rd. 9, Moskva, 1919, lk. 137.

„protestatio“ milline on tekniinud väljen-
dist „pro testibus“, mis tähendab eesti keeles
„tunnistajate ees, - juures“, sest esialgne pro-
test toimus vaid suuliselt avalikus kohas
ja tunnistajate juuresolekul. Alles hilisemal
ajal hakati protesti toimima kirjalikus vor-
mis.⁶ Vexli protesti mõiste on jäänud aga
enamikes vexliseadustrikkudes käsitamata.
Nii ei leidu meie, saksa ega inglise kehti-
vates vexliseadustrikkudes ainustki sõna
vexli protesti mõiste kohta. Vastavates sea-
dustrikkudes on käsitamist leidnud vaid
vexli protesti liigid nii sisulises kui ka
vormilises mõttes. Narmi järgi võib pro-
test olla kas notariaalne või üldametlik.

⁶Vt. Riigikohtu tsiviil osakonna otsus, 1927. a. nr. 61.

⁷Vt. A. F. Fedorova, Vexel'noe pravo, Odessa, 1906,

sisuelt kas protest mitte vastuvõtmises, mitte-
maksmisses või mõne veklikoostuse täitma-
tajätmisses.

§2. Protesti liigid.

1. Protest vormi järgi.

Vormi järgi tunneb meie vekli seadus
ainult protesti notari või tema seadusli-
ku asetäitja juures. Viimasteks võivad
alla notari püundumisel sellens volitatud
kohalolevad rahukohtunikud, s. o. praegu-
sed jaoskonnakohtunikud. Välismaail on
aga vekli protestijate arv märksa laiem.

lx. 23 jaonealune.

⁸ Vt. VS § 66.

⁹ Notariaal seadus (edaspidi = VS) § 2.

Eriti laiaulatuslikult oli ta korraldatud
ex-Vene 1857. aasta Veksli-seaduse järgi.
Selle seaduse alusel lubati, peale notari,
veksli protestimist toimetada veel teistel isi-
kutel, kuid ainult tingimustel, kui maksu-
kohas vastavat notarit ei olnud. Viimasteks
võisid olla kohalik maakler või - viimase
puudumisel kohaliku magistraadi või raat-
tuse sekretär.¹⁰ Kuid 1887. aasta Veksli-seadu-
se väljandmisega võeti eelmistelt isikutelt
notarifunktsiooni toetamise õigus ja tehti -
kus notarit ei olnud - igasuguste avaldus-
artide toetamine (zasvidetelstvovanije ja -
votsuõh aktov) rahukohtunike ülesan-
deks." Sama kord selles asjas jäi ka kehtima

¹⁰ Vt. 1857. a. Veksli-seaduse §§ 597 ja 540 märkus
ning viimase lisa.

27. mail 1902. a. Vene keisri poolt kiinnitatud ja 1. jaanuaril 1903. aastal kehtima
pandud uues Veksli-seaduses.

Selline kord veksliprotestimise kohta, nagu see oli ex-Vene 1887. ja 1903. a. Veksli-seadustikus, on ettenähtud ka meie Riigikoogu poolt 19. jaanuaril 1932. a. vastu võetud ja 23. veebruaril 1932. aastal RJ-s välja kuulutatud Veksli-seaduses.¹²

Samasamaal võivad peale notarite veksliprotestimist veel ette võtta nii kohtu- kui ka postiametnikud, ilma tunnustajate juurde tõmbamiseta.¹³ Sellega pole veel äeldud, et seda

¹¹ Vt. NS § 2.

¹² RJ. 17-1932. a.

¹³ Vt. Wechselordnung, Art. 87.

¹⁴ ibid. Art. 87.

võivad teha kõik postiametnikud, seaduse järgnevas lõikes on öeldud, et seda võivad teha ainult need postiametnikud, keda selleni on postivalitsuse poolt nimetatud.¹⁴ Mis puhtub aga kohtuametnikkudesse, siis seadus ei maini nende kohta peale esitatud enam pikemalt, kuid vastavatest kommentaaridest selgub, et nende all tuleb mõista jaoakonna kohtunikke (Amtsrichter), nende juures olevaid kohtu kirjutajaid (Gerichtsschreiber) ja kohtu täitjaid (Gerichtsvollzieher).¹⁵ Ülal tähendatud

¹⁵ Vt. Richard Michaelis, Wechselrecht. Kommentar auf der Grundlage der Deutschen Wechselordnung unter vergleichsweiser Heranziehung der hauptsächlichsten ausländischen Wechselgesetze und des künftigen einheitlichen Wechselrechts, Berlin und Leipzig, 1932, lk. 408, Anm. 4a.

ametnike vaimupiirid on aga suuresti erinevad üksikuis osariikides (Länder'ites). Nät. Saxeenis ja Mecklenburgis teostavad kohtuametnikeudest notariaalfunktsioone ainult Amtsrichter'id, selle vastu aga Baiiris, Lübeckis, Bremenis ja Hamburgis ainult kohtutäiturid (gerichtsvollzieher'id).¹⁶

2. Protest sise järgi.

Sise järgi eraldatakse meie vekli'seaduse järgi peamiselt kahte tähtsamat liiki proteste, see on protest mittevastuvõtmises ja protest mittemaksmisses.

a) Protest mittevastuvõtmises. Vekli'seaduse § 95 on äeldud, et kui vekli vastu võtmises esitamisele ei järgne kaheküm-

¹⁶ Michaelis, op. cit., lk. 408.

ne nelja tunni jooksul vekslit vastuvõtmine või kui veksel väetakse vastu osaliselt, siis on vekslipidajal õigus lasta veksel protestida mittevastuvõtmise pärast. Selle protestiga omandab vekslipidaja õiguse eenetähtpäevalise rahulduse saamiseks. Mittevastuvõtmise pärast toimunud protesti põhjal on vekslipidajal õigus, ootamata vekslit maksetähtpäeva, nõuda vekslit järgi vastutajalt rahuldust ühes protestimisega seotud kuludega samas korras, nagu tähtpäevaks mitte maksmisel.¹⁷ Selline korrad on käskveksli omapärasus. Lihtveksli järgi aga ei ole vekslipidaja õigustatud nõudma maksmist vekslit järgi enne maksu-

¹⁷ VS § 98.

tähtpäeva ega pole ka kohustatud parutada maksu varem vastuvõtma. Kuid vastaval kokkuleppel ennetähtpäevalise maksmise kohta veksl'i järgi maksmine on lubatud nii kogusummas kui ka osadena, mis mõlemal korral selleskohaselt märgitakse vekslile. Kes aga enne tähtpäeva on maksnud ebaõigele veksl'ipidajale, see ei vabane veksl'i maksmise kohustusest tähtpäeval.¹⁸ See on riisiko pandud enne tähtaega maksmise eest maksjale. Käskveksli järgi on maksjal õigus maksmisel ennetähtpäeva arvata mahajamastavast summast kaheksa protsenti aastas, arvates maksmise päevast kuni veksl'i maksutähtpäevani. Kui aga veksl'i

¹⁸ VS § 36.

pidaja laseb mansjal võtta vastu vekslit
pärast protestimist mitte vastu võtmise pä-
rast, siis kaotab ta õiguse nõuda maks-
mist enne tähtpäeva.¹⁹ Kõne vekslit juures
seega ennetähtpäevalise rahulduse saa-
mise aluseks on just protest mitte vastu-
võtmise pärast ja ilma selle protestita
ei teki mingit õigust rahulduse saami-
seks enne tähtpäeva. Protest toimub
mitte ainult juhul, kui veksel jäetakse vas-
tu võtmata maksuohuslase poolt kogu-
summas, vaid ka siis kui mitte vastu võt-
mine on ainult osaline. Sellest eelmisest
üldreegist on siiski tehtud erand, ja nimelt
kui vekslimansja ei võta küll vekslit vastu

¹⁹ VS § 98 p. 2 ja 3.

maksjana, kuid tule ettepaneku, sama
vexel võtta vastu vahendajana on
pärast ja kui sellens vekslipidaja avalda-
nud ka nõusolekut, siis ei teki vekslipi-
dajale ennetähtpäevalise rahulduse saa-
mise õigust.²⁰ See ennetähtpäevalise rahul-
duse saamise õigus kaob ka siis, kui
vekslipidaja võimaldab kas vekslimausja-
le või vahendajale (§106) võtta vastu sama
vexeli pärast protestimist.

Nagu nägime oli enne tähtpäeva rahul-
duse saamise aluseks protest mitte vastuvõt-
mise pärast. Siit võib järeldada esialgu,
et nõudepalvele, millega palutakse välja
mõista mõista rahuldus enne vekslitäh-

²⁰ Vrd. VS §106.

päeva saabumist, on vaja lisandada
veksel ainet protestiga mittetastu-
mise pärast. Kuid et see mitte nõuda
ei ole, selgub VS § 98 p. 1. järgi, kus rahul-
duse nõudmine teostub samas korras, nagu
tähtpäevaks mittetastumisel. Tähtpäevaks
mittetastumise korral aga on vaja veel
protestiga teha kindlaks vekseli mittetastu-
mise fakt, kuna vastasel korral pealkirjad
kastavad oma jõe. Sellest tuleb järeldada,
et peale protesti mittetastumise pärast
on vaja nõude esitamiseks pealkirjutajate
vastu esitada vekseli tastaamiseks samale
maksjale, ja kui tastaumist ei järgne, liis
lasta vekseli protestida veel mittetastumise
pärast - käesoleval korral enne tähtpäeva
mittetastumise pärast, - ja alles siis võib

asuda sissenõudmisele enne tähtaega.²¹ See
järeldeb ka VS § 109. p. 3. mõttest, samas on
ka öeldud, et neid kaht protesti - mittevas-
tuvõtmise ja enne tähtpäeva mitte maks-
mise pärast - võidakse teostada ühe ja
sama protestiaktiga. ~~või võetis vastu~~
Kui juba varem tähendasin teimeta-
takse ennetähtpäevalise rahulduse saamisest
protesti ka siis mittevastuvõtmise pärast, kui
veksel võetakse osaliselt vastu. Sel juhul
nõutakse sisse ainult see summa, mida ei
saadud veksimaksjalt (antreptandilt). See
nõudmine võib käia ainult selle osa koh-
ta, mida veksimaksja ^(krassaat) ei võtnud vastu.
See ennetähtpäevaline nõudmine ei või ula-

²¹ J. Vender, Veksliseadus, Tallinn, 1932, op. cit., lk. 160.

tuda kaugemale vastuvõtmatu jäänud
summast. Ja regressiõigust võib teostada
pärast tähtaega vaid selle osa kohta,
mida ei maksetud.

Veksliõigus lubab vekslit, mida maks-
ja ei võtnud vastu või võttis vastu
ainult osaliselt, ka aktsepteerida mõnel
teisel isikul vahendajana pealekirjuta-
ja või vekliandja au pärast kas täies
summas või vastuvõtmatu jäetud osas,
sältumatult sellest, kas ta vahendajaks
on määratud veksil või ise avaldab
nõusoleku võtta vastu veksli.²² Kuiid veks-
lipidajal on õigus tagasi lüüa veksli vas-
tuvõtmise vahendust. Seda vahendus vekli

²² Vt. VS § 103.

vastuvõtmises oleme täielikult veenslipidaja
äravägemisest, kuid ainult selle erandiga,
et kui aga veenslimaksija ise teeb ettepaneku
võtta vastu au pärast vensel terve summas,
siis ei ole veenslipidajal õigust lükkata tagasi
nii sugust ettepanekut; vastasel korral kao-
tab ta õiguse esitada vensel enneltähtpäeva-
lises maksmiseks. Maxjal, keda ei lastud
võtta vastu venslit au pärast, on õigus
nõuda oma ettepaneku anärnimist vensli
mitt vastuvõtmise pärast koostavas protesti-
kantis, või selle täiendavas juurdekirjutises.²³

Kui vensel võetakse vastu kellegi au
pärast, siis see au pärast vastuvõtmine
mürgitakse venslile eripealkirjas vahendaja

²³ NS § 104.

allkirjaga, kusjuures näidatakse, kelle
au pärast veksel on võetud vastu. Kui
seda pole näidatud, loetakse veksel vas-
tuvõetuks veksliaandja au pärast.²⁴ Kui
veksel on võetud vastu au pärast, siis
kaotab vekslipidaja, kes selleks avaldamud
nõusoleku, õiguse nõuda ennetähtpäeva-
list rahuldamist.²⁵

Au pärast vekslivastuvõtmisega võtab
vahendaja endale vastutuse kõigi selle
järglaste ees, kelle au pärast ta võttis
vastu vekslid. Vekslid esitamisel mää-
ratud tähtpäeval on vahendaja kohusta-

²⁴ VS § 105.

²⁵ VS § 106.

²⁶ VS § 107.

tud maksma veksisumma ühes
kahensa protsendiga aastas, arvates
maksutähtpäevast, ja protestikuludega;
kui ta seda ei täida, vastutab ta sa-
mal määral, nagu vastutab vastu-
võtja veksi järgi, mis jäi tasumata
maksmiseks esitamisel.²⁶ Nagu siit sel-
gub, on pärast veksi vastuvõtmisega
teatud isiku au pärast, võtab vahenda-
ja endale veksi vastutuse kõigi nende
eisikute es, kellel on õigus esitada
regressinõudeid selle isiku vastu, kelle
vastutuselevõtmist vahendaja soovib
hoida ära veksi vastuvõtmisega. Kui
vekselil on auvahendaja antsept, siis võib
veksel temale maksmiseks esitada enne
protesti koostamisele järgneva tähtpäeva

möödumist; auvahendajate keeldumisel maksimisest peab selle asjaolu samal tähtsajal täestama protestiaktis või selle täiendavas juurdekirjutises; nende toimingu tegevata jätmisel lõpeb au pärast vastuvõtja vastutus ja vekslioidaja kaotab regressõiguse nende vastutajate vastu, kes maksuga au pärast oleksid vabaneend vastutusest vekslit järgi.²⁷

Protest mittevastuvõtmises ei ole tähtsust ainult vänaveksliite juures, kuna lihtveksliite juures ei tunta säärast protesti liiki. Küll aga tuntakse lihtveksliite juures teist liiki protesti, see on protest mittemaksimises.

²⁷ VS § 108, p. 3.

b) Protest mittemaksmisses

Kui vekslit järgi maksuandmine, mis etteprandi veksliaudjale või ta erilisele maksjale õigusest, jäeti aga nende poolt rahuldavata ükskõik missugusel põhjusel, siis võib järgneda veksliprotest mittemaksmisses pärast. Protesti tõstmise ei ole mitte vekslimaniku kohustus vaid õigustus, ta võib vekslit protestis ettepranna, kuid ta pole seda kohustatud tegema. Kui vekslipidaja esitab siiski vekslit protestimiseks, siis säärane protest peab sündima notari või ta seadusliku asetäitja juures vekslis märgitud maksukohas, kui aga seda vekslis pole märgitud, siis vekslit väljandmiskohas. Kui aga maksukohas - liinas, aleris või vallas ei ole notarit

olemas, siis võib protesti toimetada üks
maksunõu lähematel, vastava ring-
konnakohtu asuvatest notariitest.²⁸ Notarid
toimetavad §. notariaalaja Notariaalsea-
duse alusel. Meil pandi kehtima Ajutise
Valitsuse poolt 1. aprillil 1919. a. vastu võet-
ud ja 14. aprillil 1919. a. Riigi Teatajas
kinnutatud Ajutise Notariaalseadusega
Vene Notariaalseadus 1914. aasta väija-
ande redantsioonis mõningate - maini-
tud ajutises seaduses eriti ettenähtud -
muudatustega.²⁹ Selle seaduse alusel on
notar kohustatud protestiakti toimetama
õigelt, hoolikalt ja suurima ettevaatusega

²⁸ Vt. Riigikohtu üldkoogu otsus, nr. 2, 1932. a., lk. 7 j.

²⁹ Vt. RJ 24 - 1919.

ja igasugund kahjud, mis tekkivad nende
hooletluse ja süü läbi, on nad vastuta-
vad. Eriti tunnustatakse, et notari on teot-
seund ettevaatamata ja hoolelt, kuita
on valmistanud protestiakti, võttes pro-
testimiseks lausa ebavõiget esitatud vekli
ja jättes selle esitajale seletamata tema
teoorisi ekslikkuse, kui see protestiakt
tunnustatakse pärast tühisiks.³⁰ Notari on
kohustatud oma kontoris olema igal töö-
päeval vähemalt kuus tundi ja vastava
loata ei või ta isegi ajutiselt lahkuda
(otlutsat'sja) oma asukohast,³¹ ning veklite
protestimisel käsitavad nad Vekliseaduse

³⁰ Vt. ~~NS~~ Senati tsivilkass. dep. otsus nr. 108-1890.

³¹ Vt. NS §§ 37 ja 38.

määrusi³².

§ 3. Protestimismenetlus.

1. Protestitõstmise aeg ja protesti käik.

Selleks et saada maksu vekslil järgi, on vaja teda esitada maksmiseks vekslitähtpäeva saabumisel veksliaandjale või erilisele maksjale, kui see määratud. Maksunõudmine esitatakse maksukohas³³ asjaomasele isikule tema kontoris või muus äriruumis või - kui tal neid ei ole - ta korteris, kui veksilil ei ole näidatud maksmiseks erilist ruumi³⁴. Ehkki veksimaksmiseks on oma maksetähtpäevad vekslis määratud,

³² NS § 131.

on siiski seaduse poolt lubatud teatud
ootepäevade soodustuspäevad kindlatäht-
päevalistele aeg-ning näit-aegvõrk-
tele. <sup>mitte aga puht-näitvõrk-
tele.</sup> Seega võrk, mille tähtpäev on mää-
ratud kindlale päevale või kindla aja
möödumisele pärast ettenäitamist, erita-
tuse manustamiseks ja protestimiseks täht-
päeva saabumise päeval või ühel kahest
järgnevalt tööpäevast.³⁵ Kuna aga näit-
võrk (a vista) juures ei ole ootepäevad
lubatud. Ja võrk tähtpäevaga ettenäitami-
sel, kui sellel on märgitud ka eritähtaeg,
eritatus manustamiseks ja protestimiseks

³³ MS § 17 loeb võrkmanustamiseks võrkil märgi-
tud kirjutamise kohta, kui võrkil võrkandja allkirja
ees ei ole näidatud teist manustamiskohta.

enne selle tähtaja möödumist, seesuguse
tähtaja mittemäärimise korral aga hil-
jemalt kaheistkümnne kuu jooksul,
arvates vekslit kirjutamise päevast.³⁴

Seega vekslit tähtajaga ettenäitamisel
võib maksmiseks ja protestimiseks ette
pranna ainult kaheistkümnne kuu
jooksul, vekslit kokkumadmise päevast
arvates, ning et seesuguse vekslit maks-
miseks ja protestimiseks mitteettepanemi-
se korral mainitud tähtaja piires vek-
lipidajal õigesti ei ole vekslit maksmiseks

³⁴ VS § 43.

³⁵ VS § 41.

³⁶ VS § 42.

³⁷ Vt. Riigikohtu ts. os. ots. nr. 61, 1927, lk. 99.

ja protestimiseks ettepanna ühel kahest
kaheteistkümnenda kuu lõpp-päevale
järgneval äripäeval.³⁷

Nõnda on see korraldatud meie
Veksli seaduse järgi, umbes selliselt on
leidnud väljendust ka Saksa Wechsel-
ordnung'is,³⁸ kuna aga prantsuse ja
hispaania seadused on protestitõstmise
aega lühendanud, nad lubavad protesti
tõsta ainult maksutähtpäevale järg-
neval päeval.³⁹

³⁸ Vt. Saksa Wechselordnung, art. 41: „Die Erhebung
des Protestes ist am Zahlungstage zulässig, sie
muss aber spätestens am zweiten Werktage nach
dem Zahlungstage geschehen.“ [§504.

³⁹ Vt. Prantsuse kaub. koodiks §162; hispaania kaub. koodiks

Vekseli protestimisele mitte maksmise
päeval täidetakse järgnevad eeskirjad:
1) vekslipidaja esitab vekseli notarile pro-
testimiseks päeval, mis on ettenähtud
veksli maksmiseks esitamiseks, s. o.
veksli maksumähtpäeval või kahel
järgneval aetepäeval; 2) samal päeval
esitab notari isiklikult või kirjalikult
maksunõudmise vekseliandjale või vekseli-
andjale, kui veksel on antud mitme
poolt, või nende poolt nimetatud erilis-
tele maksjatele; 3) kui järgneva päeva
kella kolmeks ei maksta vekslit, pro-
testib notari sel päeval vekseli, tehes
sellekohase sissekande registrisse ja märk-
me vekslile, kusjuures määrme tegemise
ajast loetakse veksel protestituks, kuid

protest hakkab maksma pärast sellekohase erilise akti kehtamisest.⁴⁰ Kui aga veksliseaduse alusel protestimine langeb päevale, mil töö seaduse järgi lõpetatakse kell 12 päeval, tuleb protestimist toimetada järgmisel tööpäeval kell 3 pärast lõunat.⁴¹

Nagu Veksliseaduse eelmise § 67. sõnastusest selgub, astub notar tegevusse alles siis, kui vekslipidaja on vastava veksliga pöördunud tema poole. Notar ei või keelduda vekslivastuvõtmisest, kui veksel vastab seaduse nõuetele. Notar omakorda esitab samal päeval mil ta sai vekslit

⁴⁰ VS § 67.

⁴¹ Vt. Riigikohtu üldkoogu toimetused, nr. 5, 1927.a.

kas isiklikult või kirjalikult maksu-
nõudmise vekslid järgi kohustavate
isikute poole. See maksunõudmise
kord on juba ametlik ja taob enese-
ga kaasa ka ametlikud tõendised.
Seega nähtub, et notar võib maksu-
nõudmise esitamisel, kas isiklikult või
kirjalikult, toimetada täiesti suvaliselt.
Kuid selline kord ei ole mitte alati olnud
hõnda. Ex-vene 1857. aasta veksliseadustiku
järgi oli see kord hoopis teistsugune.
Viimase järgi pidi notari temale protesti-
miseks esitatud algveksliga minema
isiklikult võlatasumiseks kohustatud
isiku juurde - viimaselt vekslid maksmist
nõudma -, selle nõudmise mittetäitmise
korral vekslid protestima ja vekslid ühes

protestiga vekslipidajale kätte andma. Juhul, kui isik kelle vastu protestimine oli sihitud, notarit ei lasknud oma korterisse või ei läinud notarile teda ülesantud maksukohast üles leida, siis pidi notar kirjaliselt koostama vastava teadaande oma ilmumise kohta ja selle jätma vekslis maksmiseks kohustatud isiku elukohta või majaperemehe juurde ning vekslit protestima. Meie Veksliseaduse § 67 p. 2. põhjal ei tarvitse enam notariil ilmuda maksuõudmise esitamisega veksliaudja või veksliaudjate poole isiklikult, vaid ta võib piirduda ka kirjaliku maksuõudmise saatmisega.

Ülal tähendatud paragrahvi p. 2. mõttel, mille järgi maksuõudmine esitatakse

veksliandjale või veksiandjaile, kui neid
mitu, või erilisele maksjale, ei pea aru-
saama mitte nii, et sünt on notarile
antud vaba valis esitada nõudmine
kas veksiandjale või erilisele maksjale,
kui va eriline maksja asendab veksi-
andjat maksukohustuse suhtes, mis-
pärast peab maksunõudmise esitama
erilisele maksjale, kui see määratud,
ja ainult juhul, kui teda pole mää-
ratud, veksiandjale teisele.

andjuhul, kui notar esitab kirjaliku
maksunõudmise, siis peab ta ka hoolt kand-
ma selle eest, et saaditud kiri veksiandjale
või selle erilisele maksjale kätteletoimetata-
just selle saatmise päeval, sest ainult
kirja kättejõudmise silmapilgul veksi-

andjale või erilise maksja kätte võib
maksunõudmist lugeda temale esita-
tuks⁴². Notar ei ole kohustatud ka enam
maksunõudmise esitamisel ettenähtava vek-
siandjale algvekslit. Viimane hoitakse alal
notari kontoris ja sinu on veksiandjal
õigus vekslit välja luuastada maksunõud-
mise esitamise järgneval päeval kella
kolmeni. Sellens peab veksiandja kas isik-
lokuet või tema volinik ilmuma notari
kontorisse, sest vekslit kasutamiseks on veksi-
andja kohustatud ainult välja luuasta-
tava algveksli vastu⁴³. Kui aga sellens ajaks
ei luuastata vekslit, siis protestib notari

⁴² Mt. Riigikohtu üldkoogu tein, nr. 58, 1932.a.

⁴³ Vd. VS § 46.

Samal päeval peale kella kolme veksi,
vastasel korral, s. o. veksi lunastamisel,
langeb ära protestimise vajadus, ja vek-
sil lunastatakse prototimatana VS § 44.
põhjal ja ilma protsentideta, samuti
ka ilma nende kulude taunmata, mis
võisid tekkida veksihoidajale veksi
eritamise ja notarile.

ja Protestimise päeval teeb notar ka selle-
kohase sissekande registrisse ja oma
allkirjaga märkme veksil, sellest märk-
me tegemise ajast loetakse veksil protesti-
tus, kuid protest ise hakkab maksma
aga pärast sellekohase erilise anti koo-
stamist, mida võib toimetada kas samal
või järgneval päeval. Seda märkme tege-
mises veksil väljendubki protestimine.

See märge ühtlasi kindlustab vekslipidajat, kuna temmas tähendatakse ka aeg, mil tal märge tehtud, ja see aeg loetakse protestimise ajaks. Seadus ei ole lähemalt määratud selle märkme sisu ega vormi. Temmas tuleb aga tähe- dada, et veksel on protestitud mitte- maksmise pärast, lisandades aasta ja kuupaeva ning registri numbr'i, mille all protest kantud registrisse.

Nüüd tekib küsimus, et milline tähendus on märkme tegemisel vekseli ühelt poolt ja erilise protesti akti koosta- misest teiselt poolt. Sest Veneliseaduse § 67 p. 3. järgi loetakse veksel märkme tegemist juba protestitum, kuigi pro- testi jõusse astumine on sõltuvalt teh-

tud protestiakti koostamisest. See küsi-
mus võib suurt tähtsust just kohtuliku
vexlinõuete eegumise tähtaegade ar-
vutamisel. Vexliseaduse § 72 põhjal võib
vexlipidaja esitada kohtuliku nõuet
vexli järgi pealekirjutajate ning käen-
dajate vastu ühe aasta jooksul,
arvates protestimise päevast vexli mit-
temaksmise pärast. Seega protestimär-
kuse tegemise päevast hakkavad kul-
gema eegumise tähtajad. Kuid protes-
tiga ühenduses olevaid õigusi võib vex-
lipidaja aga teostada alles pärast
protestiakti koostamist, mis enne ak-
ti on li vaid nudum jus.⁴⁴ Protesti-

⁴⁴ Vt. Püip, op. cit., lk. 273.

märke vekslil säilitab veel selle protestimise ilme juhaks, kui mingi-
suguse väärnamatu järele tõttu ei saaks
notar protestiakti koostada, näit. õnne-
tu surma juhul, siis võib kohus
vastava märkme põhjal lasta pro-
testiakti koostada ka mõnel teisel
notaril veel hiljem. Protestiakti koosta-
mine protestimärkmelega veksil on no-
tarile juba sünduslik, kuid juriidi-
lised tagajärjed tekkivad alles akti koos-
tamise momendist.

2. Protestiakt.

Vekslil protestimises omab erilise täht-
suse n. n. vekslil protestiakt (akt o proteste)
mida koostatakse hiljemalt protestimi-

sele järgneval päeval ja temas
märgitakse: 1) isikute nimed, kelle kasuks
ja kelle vastu veksel protestitud; 2) et
notar esitas panna nõudmise isikule,
kelle vastu veksel protestitud, või et ta
seda nõudmist ei saanud esitada
tähenstatud isikule ja missugusel;
3) esitatud nõudmisele saadud vastuse
sisu kokkuvõtult või et vastust ei järg-
neunud; 4) kus ja millal (aasta ja kuu-
päev) nõudmine esitati või selgus, et nõud-
mist ei saadud esitada; 5) vekseli pro-
testimise aeg (aasta ja kuu päev); 6) no-
tari või ta asetäitja allkiri ühes pit-
seriga. ⁴⁵ Nagu vastavast paragrahvist selgub

⁴⁵ VS § 68. s. l. seadus, opa eit, ka 123 ff

tuleb vekseli protestiakt koostada hiljemalt protestimisele järgneval päeval, kuid vekseliseaduse kommentaaride arvates võib notar protestiakti koostada ka protestimise päeval, samuti ka hiljem, s. o. peale kolmandat päeva peale esitamist, kuid sellel asjaolul ei või olla kahjulikke tagajärgi vekselipidajale, kelle õigused on kaitstud protesti kohta tehtud märkumega kõigi vekseli järgi kohustatud isikute vastu.⁴⁶ Protestiakti koostab notar Notariaalseaduse alusel, mis määrast ka tema vastutusevõtmise puuduliku protestiakti koostamise eest peab sündima Nota-

⁴⁶ Vender, Vekseliseadus, op. cit., lk. 123 jj.

riaalseaduse alusel. Edmine veksliseadus nõudis veksiärarirja mahutamist protestiakti, kuna nüüd pole seda enam tarvis, sest protestiakt kirjutatakse veksi teisele küljele või, kui teisest küljest ei jätku sellens, lisalehele nõnda, et protestiakti tekst algust veksi teise külje lõpul. Protesti sissekandmisel notariaalregistrisse kirjutatakse kogu veksitekst ühes kõigi pealkirjadega registrisse. Registri number ja protesti eest makstud kulu märgitakse protestiaktis.⁴⁷ Kui nõudmine veksi järgi esitatakse mitmele veksiandjale või nende poolt nimetatud erilistele maksjatele, siis võib nende

⁴⁷ VS § 69.

käigi vastu koostada ühise protesti-
akti.⁴⁹ Seega selle paragrahvi järelle on
lubatud kulude kokkuvõidmise ots-
tarbel ka ühe protestiakti tegemine
kui nõudmine on mitme isiku vastu
ühe ja sama vekslit järgi. Kuwa sea-
duses on üeldud, et võib teha, siis ei
ole keelatud ka vastupidist, s. o. koos-
tada ka mitut protestiakti.

Veksel ühes protestiaktiga antakse üle
sellele vekslipidajale, kelle nõudmisel toimus
arastav protest. Notar ei või keelduda vek-
li üleandmisest õigustatud isikule, kui temale
t antakse protestinise tasu ühes protes-
tiga seotud kuludega.

⁴⁹ VS § 70.

3. Notifikatsioon.

Veksli protestiga käib kaasas veel teine teiming, mida tavaliselt nimetatakse notifikatsiooniks, teadaandmiseks. Ühtaegu protestimisega mittemaasmise pärast saadab notas. sellekohase kirjaliku teate neile vekli järgi vastutajatele, kelle aadressid märgitud veksil või on notarile teada või temale teatatud protestimist nõudja poolt. See suguse teadaande kulud arvatakse protestikulude hulka.⁴⁹ Nagu sellest paragrahvist nähtub on notifikatsioonikohustus pandud notarile. Kuua Lääne-Euroopa seadusandluses on see määrusa teisiti korral-

⁴⁹ VS § 71.

datud. Nimelt lasub sääl esialgne noti-
fikatsioonikohustus vekslipidajal.⁵⁰ Vi-
imane on kohustatud teatama vekslipidajale,
kes omakorda teatab sellest kindlaks määratud
ajajooksul jälle järgmisele jüb.
kuni teate jõuab lõpuks trassandini.⁵¹
See on ^{n.n.}astmeline notifikatsioonikohustus,
kus astmelise algatajaks on viimane vekslipidaja.
Kuna selline teadaandmine toimub aegamööda ja teatud järjekorras,
siis meie seadus on sel suhtes parem, kui
notifikatsioon toimub üheaegselt kõigile
„neile vekslipidajale, kelle aad-

⁵⁰ Vt. S.aksa Wechselordnung, art. 45: „Der Inhaber eines mangels Zahlung protestierten Wechsels

ressid mäsgitud ueskil woi on notarile
teada woi female teatatud protestimist
nõudja poolt.⁵²

ist verpflichtet, seinen unmittelbaren Vor-
mann innerhalb zweier Tage nach dem
Tage der Protesterhebung von der Nichtzah-
lung des Wechsels schriftlich zu benachrich-
tigen, zu welchem Ende es genügt, wenn
das Benachrichtigungsschreiben innerhalb
dieser Frist zur Post gegeben ist. Jeder benach-
richtigte Vormann muss binnen derselben,
vom Tage des empfangenen Berichts zu be-
rechnenden Frist seinen nächsten Vormann
in gleicher Weise benachrichtigen." Vt. ka Prout-
suse kaub. koodens § 165; itaalia kaub. koodens
§ 317, ja inglise reuulikadus § 49.

Notifikatsioon enamasti sünnib kõi-
gis seadusandlustes peamiselt kirjakuus
vormis, ainult inglise vekliseadus lubab seda
teha ka suuliselt.⁵³

Muu vekliseaduse järgi on notas kolus-
tatud teate saatma samal päeval mil
protestis ta vekli mittevaatamise pärast, s.o.
enne prototi akti koostamist, mis selgub ka
sellest, et saatmisega seotud kulud arva-
takse juurde prototikuludele, mullised mär-

⁵¹ Vt. Fedorova, op. cit., lk. 555; sama leidub
ka Dr. C. S. Grünhut, Grundriss des Wechselrechts,
Leipzig, 1899, lk. 18.

⁵² VS § 71.

⁵³ Vt. Inglise vekliseadus „Bill of Exchange Act
1882” § 49: „The notice may be given in writing

gitarne protestiaktis. Notar ei ole kohustatud otsoma vekslit järgi kohustatute aadresside, samuti ei lasu ^{ne} vekslipidajal, kes esitab vekslit notarile protestimiseks, kohustust, teatada notarile vekslit järgi kohustatute täpsed aadressid. Notar kasutab vekslil leiduvaid aadresse või ka neid, mis temale vekslipidaja täiendavalt võib-olla esitas, ja kui nende ebatäpsuse tõttu teated jäävad kättematmata, siis ei ole sellel asjaolul mingeid kahjulikke tagajärgi ei notarile ega vekslipidajale vekslit järgi õiguste kaotamise mõttes.⁵⁴

or by personal communication..."

⁵⁴ Pender, Veksliteadus, op. cit., lk. 125.

Notifikatsioonide otsuse seisab peamiselt selles, et veksli järgi vastutaja saaks teha vajalike ettevalmistusi veksli ootamata lunastamiseks ja saaks kasutada selle tõttu kiiresti väljaostu õigust. Sest veksli järgi vastutajal on õigus osta välja vekslipidajalt protestitud veksli vekslipidajal saadaoleva summa eest ühes protsendidega ja kuludega ja nõuda selle väljaostu kohta manusa allkirja veksilil.⁵⁴

⁵⁴ MS § 53.

§4. Käskvekslite protestimine.

1. Erinevusi käskvekslite protestimisel.

Kuna lihtvekslite protestimise eskirjajad on üldiselt kohaldatavad ka käskvekslite protestimisel, siis ei tarvitse siin enam pikemalt peatuda, vaid tuleb pöörduda ainult nende järgnevat täiendustega:

1) maksuõudmise esitab notari veexlis näidatud maksjaile või kui neid mitu, kõigile maksjaile või nende poolt määratud erilistele maksjaile; 2) kui esitatakse veexli äraviri, siis tehakse protest äravirja teisel küljel; 3) kui protestid tehakse ühel ning samal päeval, võib ühes protestiaktis sisalduda järgmisi veexliproteste:

a) veexli mitterastuvõtmise pärast; c) vastuvõtmises saadatud teisiveexli (§ 113) mitte-

Ex lib. volv. Tart.

väljaandmise pärast; d) teisiveksli' mit-
tevastuvõtmise pärast; e) teisiveksli' järgi
mittemaksmise pärast.⁵⁵

§ 5. Protesti tagajärjed.

1. Protesti siht.

Veksliprotestiga säilitatakse viimase
vekslipidaja nõudeõigus veksliaandja ja pea-
lekirjutajate vastu ning käskvekslis ka maks-
ja (antseptandi), või kui käskveksel antseptima-
ta, siis ka trassandi ja teiste eelkäivate
vastu, samuti ka nende eneste vahel, uhe-
sõnaga säilib regressiõigus. Kui aga
maksmata veksel jäi protestimata, siis va-
banenad pealekirjutajad protesti ärajätmise

⁵⁵ MS § 109.

tõttu vastutusest vekli järgi, kuid vekliandja
jääb vekli järgi vastutavaks ja veklipi-
dajal on õigus nõuda temalt maksmata
summat ühes kaheksa protsendiga aastas,
arvates nõude esitamise päevast kohtule.⁵⁶
Sama seadus kehtib ka käskvekliandja
suhtes järqmise erandiga, nimelt siis
vekli maksmiseks mittevastuvõtmise ja
protestimata jätmise korral vekliandja
vastutab vekli järgi maksetähtpäevast ar-
vates ühe aasta jooksul veklipidajate
ees vekli summaga, mis viimasel oli saada
maksetähtpäeval. Vabandeks ei loeta vas-
tutusest siis, kui seadab tõendada, et mak-
setähtpäeval oli tema vara maksja kor-

⁵⁶ NS § 54.

valduses vekslisumma väätuses või et maksja nõlgnes temale vähemalt selle summa.⁵⁷

Nagu ülaläsitlusest selgub, ei ole veksliprotesti ärajätmisel veksliaandja suhtes seda mõju, mis tal on pealenirjutajate, s. o. vekslijärgi vastutajate kohta, sest veksliaandja vastutab protestist sõltumata temale antud krediidi ulatuses, kuid temalt ei saa nõuda protsente maksutähtpäeva ja hagi kohtusse sisseandmise vahelajast.

See summa, mida nõutakse protestitud vekslijärgi regressioiguse põhjal, ei ole mitte sarnane vekslisummaga, kuna

⁵⁷ Vrd. V § 97 p. 2.

siia lisanduvad veel eri tasud. Sest vekslipidaja, kes lasnis vekslit protestida mittemaksmise pärast, võib nii veksliaudjalt kui ka regressiõiguse põhjal pealekirjutajalt nõuda: 1) maksmata vekslisummat ühes kahesaja protsendiga aastas, arvates maksutähtpäevast tasumise päevani; 2) protestiga seotud kulud; 3) tasu veerandprotsenti üldisest maksmata summast.⁵⁸

2. Protesti tähtsus.

Vekslit protestimisega kaasuvad mitmesugused tähtsad tagajärjed: 1) ta hoiab alal vekslipealekirjutaja vastutuse; 2) protestimata vekslit järgi ei saa nõuda intresse maksu-

⁵⁸ V. S. § 49.

tähtpäeva ja hagi kohtusse sisseandmise
võtteaja eest; 3) konkursi puhul loetakse
protestitud veksel küllaldasens nõude tõen-
dusens ning nende vastu saab vaidelda
vaid hagi korras⁵⁹, kuna protestimata
veksel konkursi puhul kõrvaldatakse vol-
gade esimesest kategooriast; ⁶⁰4) protestitud
veksli järgi võib nõuda kohtus suudtäite-
korras⁶¹, mille paremuseks on see, et ha-
gi esitamisel kohtusse tuleb maha kohtu-
löivu pooles määras, s. o. kolme ja poole
protsendi asemel poolteist, ka asjatoimetus
sunnib kiiremat, kui tavalises nõudekor-

⁵⁹ PKS § 1899, p. 31, 2.

⁶⁰ vt. Šeršenevič, Kurs ..., lk 144.

⁶¹ PKS § 161¹⁻²⁴ ja 365¹, vt. sama viide ka Piip, Kaubandusõigus

ras, sest sündtrüiteotsus tehakse ilma tun-
nistajate ja vastaspooli väljakutsumiseta;
5) on võimalik nõuda selvõndlustust protes-
titud veusli järgi hagi esitamisel kohtusse ja
kohtul ei ole õigust selle andmisest keelduda;⁶²
6) kohtuotsusel on lubatud seltrüitmine.⁶³

unter vergleichender Heranziehung der haupt-
sächlichsten ausländischen Wechselgesetze und
des künftigen einheitlichen Wechselrechts,
Berlin und Leipzig, 1932.

5) Bar. Nöcken, Sord graždanskih zakonov
v gubernij pribaltijskikh, Sankt Peterburg,
1898. (lüh. B85).

6) A. Piip, Vastandusõigus, Tartu, 1933.

⁶² PKS § 125 ja 595; vt. selle kohta ka Šeršenevič,
Učebnik..., lk 331 (kus sama viide). 1924; nr. 57, 1932.

⁶³ PKS § 138, p. 1 ja § 737, p. 1. nr. 24, 1919.

Osundatud teoseid.

- 1) A. F. Fedorova, *Vekselinõe pravo*, Odessa, 1906.
- 2) C. S. Grünhut, *Wechselrecht*, Leipzig, 1897.
- 3) Dr. C. S. Grünhut, *Grundriss des Wechselrechts*, Leipzig, 1899
- 4) Richard Michaelis, *Wechselrecht, Kommentar auf der Grundlage der Deutschen Wechselordnung unter vergleichsweiser Heranziehung der hauptsächlichsten ausländischen Wechselgesetze und des künftigen einheitlichen Wechselrechts*, Berlin und Leipzig, 1932.
- 5) Bror. Nolken, *Svod graždanskikh zakonov i gubernij pribaltiiskikh*, Sankt Peterburg, 1897. (läh. BBS).
- 6) A. Püip, *Kaubandusõigus*, Tartu, 1933.
- 7) *Riigikohtu otsused*: 1927. a. ts. osak. nr. 61; *üldkoogu ots.* nr. 2, 1932; nr. 5, 1927; nr. 58, 1932.
- 8) *Riigi Teataja*, nr. 17, 1932, ja nr. 24, 1919.

- 9) G. F. Šeršenevič, Kurs trgovago prava,
Tom III, 5zd. V, Riga, 1924.
- 10) G. F. Šeršenevič, Učebnik trgovago prava,
5zd. 9, Moskva, 1919.
- 11) J. Vender, Viskliseadus, seletustega, Tallinn, 1932.
- 12) Ustav graždanskago sudoproizvodstva,
Tartu, 1923, (lüh. Tks)
-